

- digte af ham selv om deres forhold
med noter og glosor af Simon Laursen

LESBIA & CATULLUS

Illustreret af
Pablo Picasso

GAJUS VALERIUS CATULLUS

Om Gajus Valerius Catullus' liv ved vi ikke meget, men dog det vigtigste. Han var født i Verona midt i 80'erne fvt. som søn af en af de lokale ledere; han var romersk borger, og da han rejser til Rom - formentlig før 60 fvt. - er det sikkert hans faders mening med ham, at han skal blive til noget i statsadministrationen. Politik interesserer da også den unge Catul - men som regel afslører hans små politiske digte snarere væmmelse ved politikerne end ønske om selv at blive en. Mange små politikere får Catuls spidse pen prikket ud - og et par store, den store 'parlamentariker' Marcus Tullius Cicero (106 - 43 fvt.) og Gajus Julius Caesar, genial politiker og general.

Dig, *Marcus Tullius*, som er den bedste
af alle Talere, som var og er
og i al Fremtid vil vor Verden gæste,
Dig vil Catul sin Tak og Hyldest bringe,
en Digter, der er ringest blandt de ringe,
saa langt den mindste mellem Kammerater,
som Du er størst blandt alle Advokater,
der kan forsøre, hvad det så skal være.

Oversat af Axel Juel (1937) - nr. 52

Rom var på Catuls tid Middelhavets uomtvistede hersker. Område efter område var blevet indlemmet i imperiet i stadig hurtigere takt, rigdomme større end den vildeste fantasi var blevet samlet, og det blev stadig vanskeligere at undgå borgerkrig. Catuls første leveår faldt midt i et blodigt opgør mellem romerske ledere; siden havde der været en slags fred, men den vaklede - alliancen mellem Roms mægtigste mænd, Cæsar, Gnaeus Pompejus og M. Licinius Crassus, indgået i 60 fvt., mente ingen kunne holde på længere sigt, ikke mindst efter at Cæsar var begyndt at erobre Gallien og dermed samle sig kolossale rigdomme, så store, at han kunne betale sin gæld og endda være ufatteligt rig. Borgerkrig var i vente; uvisheden om, hvem man skulle følge, når det gik løs, nagede alle.

Catul levede ikke længe nok til at opleve borgerkrigens udbrud den 1. 1. 49 fvt., så i sidste ende behovede han ikke vælge side. Men skønt han ikke nærede stor tillid til Cæsars

Jeg nægter at ta' dit parti,
o Cæsar, alene fordi
jeg slet ikke aner, hvorvidt
hvad *du* vil er godt eller skidt.

Oversat af Simon Laursen (1997)

motiver, kunne han jo nok være imponeret af ham (se hans digt nr. 11 på bagsiden). Nok så fascineret har han været af Cæsars rigdom; og Catul rejste med en anden (meget mindre kendt) romersk leder til en provins i østen, Bithynien, i det mindste til dels for at rejse nogle penge - skønt han ikke var egentlig fattig.

Som så meget andet i Catuls liv mislykkedes det - han var ikke rigere, da han kom hjem, end da han tog afsted. Men han fik dog lejlighed til at besøge sin nyligt afdøde broders grav.

Broderens død havde påvirket ham dybt. I det hele taget er Catul et menneske, der knytter meget nære bånd til sine medmennesker. I Rom fik han mange venner, og mange af hans digte fortæller episoder fra hans omgang med dem. Også fjender fik han, og hans pen kan ramme dem som pisk. Særlig i spørgsmål om litteratur hidser Catul sig op - for Catuls kald var ikke politik, men poesi. Det mægtige Rom havde længe haft de digtere, dets magt forlangte: brugspoeter, der kunne skrive endeløse, pompøse digte til Roms hyldest - og især til Roms politikeres hyldest. Men Catul og hans venner ville skabe en litteratur, der kunne stå mål med den formfuldendte græske digtning. Især den nye tids digtning, som den var blevet dyrket ved det kongelige hof i Ægyptens græske hovedstad, Alexandria, den *hellenistiske* digtning, æggede dem - og at konkurrere med den var en krævende opgave.

Tit har jeg, *Gellius*, stræbt at tolke Kallimakhos' Digte,
haabende, at jeg ved dem kunde formilde dit Sind:
at de som Gave fra mig vilde afvende Ondskabens Pile,
som Du i Hadefuldhed søger at ramme mig med.
Nu kan jeg se, at min Møje var spildt og ganske forgæves,
mine forsonlige Ord regner Du ingenting værd.
Vid da: Min Kappe er nok som Værn imod Dine Pile,
men hvis jeg sigter paa Dig, bli'r Du ulægeligt ramt.

Oversat af Axel Juel (1937) - nr. 53

Opgaven bestod i at skabe ny litteratur på latin (ikke nødvendigvis om romerske emner), men en af metoderne til at udvikle det latinske sprog til at magte de nye opgaver var at oversætte græske originaler til latin. Catul oversatte bl. a. et berømt digt af Kallimakhos, den største hellenistiske græske digter, som døde midt i 3. årh. fvt. En forestilling om, hvad oversættelserne gik ud på, kan man få i digt nr. 51, en bearbejdelse af et digt af digterinden Sapfo, som levede på den græske ø Lesbos ca. 600 fvt. Både Catuls digt og en (meget nøjagtig) oversættelse af Sapfos digt er medtaget i denne samling (på ss. 14 - 15).

Hvis jeg fik Lov at kysse Dine Øjne,
søde *Juventius*, blev jeg aldrig træt –.
Kyssede jeg dem hundred Tusind Gange,
vilde min Sjæl dog ikke blive mæt –
ikke engang af Kys, saa talløst mange,
som paa en Ager Kornet vokser tæt.

Oversat af Axel Juel (1937) - nr. 54

Fristelserne i en storby som Rom er store - især de seksuelle. Catul leger med sin seksualitet; forsøger at få en affære med en ung mand, Juventius - men det mislykkes. I Catuls liv var der åbenbart kun én sand kærlighed, kvinden Lesbia. Navnet Lesbia er et pseudonym, valgt for at forbinde hende med Sapfo. Siden oldtiden har man bag pseudonymet ment at finde *Clodia*, en særdeles frigjort kvinde af en meget selvstændig slægt, slægten *Clodius*. Der var vedholdende rygter om, at Clodia havde et forhold til sin bror, Publius Clodius Pulcher; og da Cicero i 56 fvt. skal forsvare en af Clodias (mange) tidligere elskere, Marcus Caelius, tegner han i sin tale et billede af hende som en nydelsessyg, seksuelt hæmningsløs kvinde. Publius Clodius Pulcher var en yderliggående politisk leder i Rom og Ciceros personlige fjende. Clodius var i 50'erne fvt. leder af en voldelig bande i Rom, som han brugte til at fremme sine politiske formål; han blev dræbt i januar 52 fvt. under voldsomme gadekampe. Men Clodia levede endnu længe derefter; hendes mand var død og hun giftede sig ikke påny. I Rom forventede man af en god kvinde, at hun ikke var synlig; hun skulle gifte sig og være sin mand til støtte. Clodia levede ikke op til dette ideal, og de romerske mænd (f. eks. Cicero og Catul) forstår det ikke. Catuls kærlighed til 'Lesbia' - dybt følt som alle de forbindelser, han havde - måtte næsten nødvendigvis ende ulykkeligt, og det gjorde den da også. Som han selv siger (se bagsiden af hæftet) blev hans kærlighed ødelagt, 'som Blomsten fager brydes, naar Plovjern strejfer den i Furen over en Ager.'

Hold fastere omkring mig
Med dine runde Arme;
Hold fast, imens dit Hjerte
Endnu har Blod og Varme.
Om lidt, saa er vi skilt ad,
Som Bærrene paa Hækken;
Om lidt, er vi forsvundne,
Som Boblerne i Bækken.

Emil Aarestrup

Duaabner halvt kun Øiet –
Men denne Spalt, den Strimmel
Af en formørket, skyet,
Heel overtrukken Himmel –
O, ingen Sommerklarhed
Er skjønnere i Verden,
Saa kjøligmørk, saa regnblaau,
Saa foraarsdeilige er den!

Emil Aarestrup

Ganske vist har vi kun hans egne digte til at belyse forholdet, og han kan jo både have digitet til og fra, men man skal lede længe i verdenslitteraturen for at finde digte, der mere levende, mere farveægte gengiver den forelskedes lykke og ulykke. Nok har de fleste af Catuls digte denne specielle nærhed til både digterens og læserens sanser, men det er digtene til Lesbia, der har gjort Catul verdensberømt og er blevet læst og gendigtet atter og atter. Direkte og indirekte inspiration kan ses overalt, f. eks. hos den danske digter Emil Aarestrup (1800 - 1856) (se nederst s. 3).

I dette hæfte er der kun digte, der vedrører Catuls og Lesbias forhold til hinanden. Digtene er trykt i den rækkefølge, de har i de gamle håndskrifter fra middelalderen, digtene er bevaret i. Rækkefølgen er næppe Catuls oprindelige, og man må, digit for digit, overveje, hvilket stade forholdet er i; det er ikke altid let at bestemme.

Til dansk er han blevet 'oversat' tre gange, dels af den senere så berømte litteraturhistoriker Vilhelm Andersen i 1887, dels af digteren Axel Juel i 1937, dels af digteren Otto Gelsted i 60'erne. I dette udvalg er deres oversættelser trykt ved siden af originalen; man kan så se, hvor meget en oversættelse kan få med over på dansk - og hvor meget den føjer til, der ikke er der på latin. Især fører de to af dem en ny rækkefølge til - man må bemærke det nummer, oversætteren har givet hver enkelt digit. Derved giver de deres opfattelse af den udvikling, Lesbias og Catuls forhold havde. Men denne opfattelse kan jo også være forkert!

Endelig har jeg aftrykt en gendigtning af Jonathan Swift (forfatteren af 'Gullivers rejser') og en af Lord Byron (stor engelsk romansk digter og helt i beg. af sidste århundrede) på ss. 15 og 23.

Illustrationerne i hæftet er tegninger og akvareller af Pablo Picasso (1881 - 1973); de spreder sig ret pænt i tid ud over hele hans produktion, men er ikke valgt ud for at repræsentere hans værk. Tegningen 'Omfavnelsen' på side 11 er tidlig, fra 1901; den viser inspiration fra Edvard Munchs 'Kysset' (1897 - 1902) og er 'ekspresionistisk' i stilen. 'Kvindehoved' på side 7, fra 1905, er derimod helt klassisk. Picasso var blandt grundlæggerne af den såkaldt 'kubistiske' stil, der opfattede verden i fragmenter og søgte at sætte disse sammen på nye, formmæssigt lødige måder. Tegningen på side 19, 'Liggende kvinde' fra 1915, er et sådant 'kubistisk' værk. Tegningen på s. 14 - 15, 'Jupiter og Semele' fra 1930 (lavet som illustration til den romerske digter Ovids værk Metamorfoserne), viser et tilsvarende ønske om at fordele flader og linjer efter, hvad der er kunstnerisk tilfredsstillende, og ikke efter hvad der er anatomisk korrekt.

Enhver kan umiddelbart se, at det er 'Liggende kvinde' ikke; man skal lige kigge en gang til på 'Jupiter og Semele' for at få øje på det. 'Figural komposition' fra 1950 (på s. 17) viser, omend igen i en helt anden, næsten 'geometrisk' stil, samme ønske om klar billedstruktur. 'Duens triumf' fra samme år på side 9 viser Picasso fra en mere humorfyldt side; jeg har tilladt mig at lade tegningen forestille Lesbias fugls ligfærd. Munter er også scenen i tegningen på forsiden: 'Pige med maskeret Amor'. Som i billede med 'Jupiter og Semele' lægger Picasso her så stor vægt på pigens bagdel, at han lader den vende fremad - men det, der ellers er mest udtalt, er at tegningen igen har meget klare kompositions linier. Der er en særlig fjern værdighed over 'Modellen' på s. 21 (fra 1965); en model ser man på, og det er der da også et kæmpemæssigt øje, der gør. De sidste to tegninger forestiller begge en nøgen mand og kvinde - den på side 13 (fra 1967) og den på side 23 (fra 1968).

Tegningerne er naturligvis ikke lavet til Catul; men der er i dem, som hos Catul, en forbindelse af et meget personligt, inderligt - og sanseligt - udtryk med strenge krav om kunstnerisk kvalitet. Og ligesom Picasso ofte vendte tilbage til kunstneriske udtryk, han ellers havde forladt, er der ingen grund til at tro, at alle Catuls digte om Lesbia er blevet til på samme tid. Nogle af dem kan godt være skrevet længe efter, at hans forhold til Lesbia var ophørt.

Mere læsestof:

- F. J. Billeskov Jansen (m. fl.) (red.): *Verdens litteraturhistorie*, Bind 1, *Oldtiden indtil År 500*, København 1971 (Catul: ss. 453 - 459).
- Hans Hertel (red): *Verdens litteraturhistorie*, bind 1: *Oldtiden* (af Jørgen Mejer og Minna Skafte Jensen), København 1985 (Catul: ss. 265 - 269).
- Artikler om både Catul, Cicero, Crassus og Cæsar står i Den store danske encyklopædi, bind 4, København 1996.
- Axel Juel: *Digterisk Oversættelse fra Latin til Dansk*, København 1946.
- Axel Juel: *Catul's Kærlighed og Had*, København 1937 (oversættelser).
- C. M. Rosenberg (udg.): *Rom I Digtning*, København 1928-30 (heri Vilhelm Andersens oversættelser af Catul).
- Catul: Digte. Latin/dansk. På dansk ved Otto Gelsted. København 1997.
- Carsten Høeg (udg.): *Rom II Historie og Hverdag*, København 1928-30 (heri Ciceros tale til forsvar for Marcus Caelius med beskrivelse af Clodia).
- Maria Helleberg: *Tavs Frihed. Romerske kvinder*, København 1996 (ss. 54 - 58 er om Catul, om Clodia står der meget mere).
- J. P. V. D. Balsdon: *Romerske Kvinder. Deres historie og sædvaner*. I - II, København 1964.

2

Passer, deliciae meae puellae,
 quicum ludere, quem in sinu tenere,
 cui primum digitum dare appetenti
 et acres solet incitare morsus,
 cum desiderio meo nitenti
 carum nescioquid libet jocari
 ut solaciolum sui doloris,
 (credo, ut tum gravis acquiescat ardor):
 tecum ludere sicut ipsa possem
 et tristes animi levare curas!

5

10

Metrum: hendecasyllaber ($\times \times - \cup \cup - \cup - \cup - \times$) (se s. 30 - 32).

Digtet består af én helsætning. Linie 2 - 4 er en relativ ledsætning, der 'indledes' af *quicum*, *quem* og *cui*; linie 5 - 7, *cum*-sætningen, er underordnet denne ledsætning. Linie 8 er en parentes; i linie 1 henvender Catul sig til fuglen direkte (ordene *passer* og *deliciae* må altså stå i 'vokativ'). Først i linie 9 - 10 kommer den egentlige hovedsætning. I arbejdet med digtet skal man altså holde linjerne 2 - 4, 5 - 7 og 9 - 10 samt 1 og 8 adskilt i hver sin 'blok', indtil man har fået dem oversat. Når man har klaret dem hver for sig, kan man prøve at samle disse 'blokke' til en helhed.

- 2 *quicum:* præpositionen *cum* sættes efter det personlige eller det relative pronomen - sml. *tecum* i linie 9.
qui er en gammel ablativ-form af det relative pronomen. Oversæt: 'med hvem'.
sinus, -us, 4 m.: fold. – Klædedragten formede en fold af stof ned over brystkassen. 'at holde ved brystet' hed derfor '*in sinu tenere*'.
- 3 *primus, adj. 1-2:* først; *primus digitus:* 'det første af, spidsen af fingeren'. Superlativ af et adjektiv (og *primus*) kan henvisе til den del af noget, der er mest sådan - f. eks. *summus mons:* toppen af bjerget.
- 5 *desiderium, -i, 2 n.:* længsel; her

- brugt om pige (ligesom vi siger: 'hun er mit livs glæde').
- libet:* subjektet er infinitiven 6 *jocari;* den person, det behager, står i dativ.
- solaciolum:* lille trøst. 'Trøst' hedder *solacium;* med -ol- hedder formen 'diminutiv' (se til digt 3, 16-18)
- doloris:* objektiv genitiv (oversæt 'af hendes smerte').
- ut:* *for at* - ikke *at* (credo tager 8 akkusativ med infinitiv).
- possem:* 'gid jeg kunne ...' Ønsker, 9 der ikke kan opfyldes, udtrykkes på latin i *imperfekturnum* konjunktiv (et, der kan, står i *præsens* konjunktiv, se 3,13). Konjunktiv brugt i ønsker kaldes 'optativisk'.

Lille Fugl, min skønne Piges Glæde,
tit hun leger med Dig paa sit Skød:
er hun sorgfuld, men vil ikke græde,
eller vil hun dæmpe Hjertets Glød,
søgende en Leg, der Lindring bringer,
rækker hun Dig Spidsen af sin Finger,
drillende, indtil Du hakker haardt –
Gid, som hun, jeg bære ved at lege
kunde mane mine Sorger bort.

Axel Juel (1937) - nr. 3

Lille spurv, som min pige er så glad for,
leger med og har siddende højt ved brystet,
rækker og lar hakke fingerspidsen,
spurv som hun driller indtil hårdt den bider,
når den skønne, som jeg så hedt begærer,
gir sig hen i sære og kære lege
for at trøste sit sorgbetyngede hjerte,
dæmpe måske sin attrås flamme ...
Måtte jeg blot som hun ved at lege med dig
lette fra min sjæl dens tunge byrde!

Otto Gelsted (1961) - nr. 2

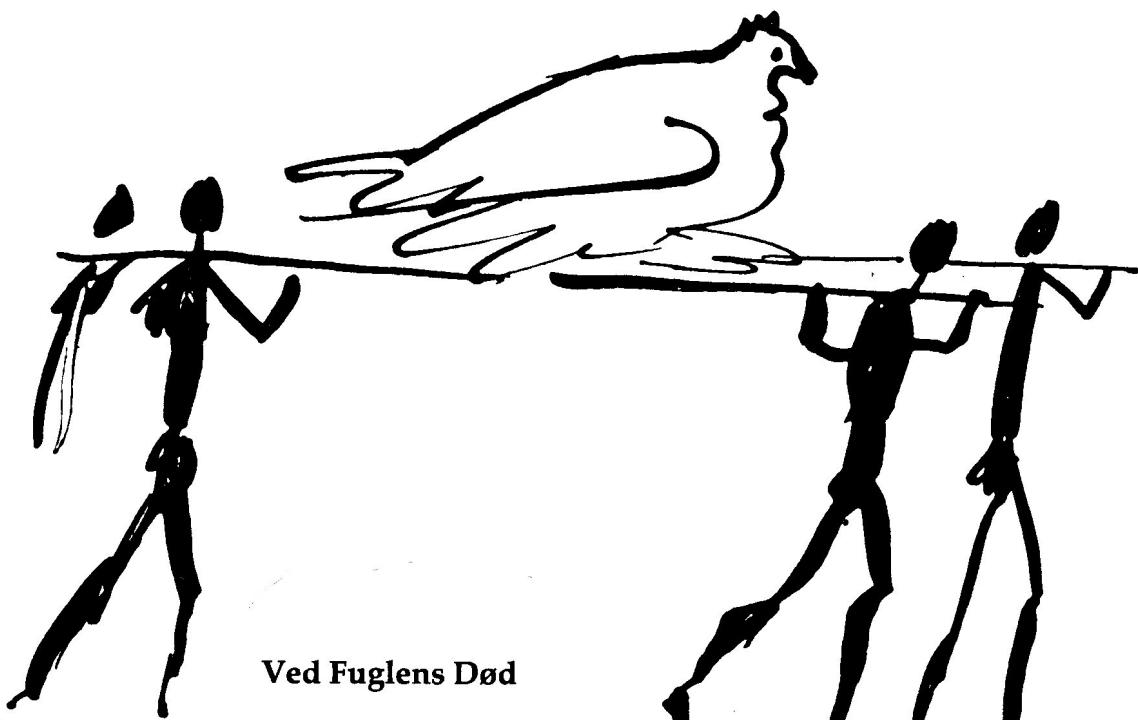
3

Lugete, o Veneres Cupidinesque,
 et quantum est hominum venustiorum:
 passer mortuus est meae puellae,
 passer, deliciae meae puellae,
 quem plus illa oculis suis amabat. 5
 Nam mellitus erat suamque norat
 ipsam tam bene, quam puella matrem,
 nec sese a gremio illius movebat,
 sed circumsiliens modo huc modo illuc
 ad solam dominam usque pipiabat; 10
 qui nunc it per iter tenebricosum
 illud, unde negant redire quemquam.
 At vobis male sit, malae tenebrae
 Orci, quae omnia bella devoratis:
 tam bellum mihi passerem abstulitis. 15
 O factum male! o miselle passer!
 tua nunc opera meae puellae
 flendo turgiduli rubent ocelli.

Metrum: hendecasyllaber ($\times \times - \cup \cup - \cup - \cup - \times$) (se s. 30 - 32).

- 2 quantum est hominum: oversæt:
 'så meget som der findes af ...'
 - *hominum* står i 'artens'
 genitiv; en anvendelse af ge-
 nitiv, der viser, af hvad slags
 noget er (se digt 5, 13).
 venustiorum: *komparativ*. Kom-
 parativ kan på latin betegne
 det, der er *ret meget* noget -
 her altså: 'ret elegante, char-
 merende' (se også digt 5, 2). -
 'venustus' er beslægtet med
 'Venus'.
 5 plus ... oculis suis: *plus* står i kom-
 parativ. *Det, man sammen-
 ligner med, kan stå i ablativ*,
 sådan som *oculis suis*. Over-
 sæt: 'mere ... end sine øjne'.
 (Se videre til digt 82, 2 og digt
 107, 7)

- norat = noverat; af *noscō*. 6
 quam puella matrem: i denne 7
 sætning mangler verballed-
 det; det skulle være *novit*
 (kender).
 qui: *overgangsrelativ*. 11
 unde = a quo; *unde* viser tilbage til 12
 'iter' ligesom *a quo* ville have
 gjort; sætningen er relativ.
 sit: *optativisk konjunktiv*; at den 13
 er præsens, viser, at ønsket
 skulle kunne opfyldes (sml.
 til digt 2,9 og digt 92,2)
 malae tenebrae: *vokativ*.
 abstulitis, af *auferō* 15
 miselle ... turgiduli ... ocelli: 16-18
 diminutive former af *miser*,
turgidus og *oculus*, alle med
 et ekstra *-l-* i ordet.
 flendo: *gerundium* i ablativ. 18

Ved Fuglens Død

Alle Kærligheds og Skønheds Guder,
alle gode Mennesker maa græde:
død er Fuglen, som min Pige elsked,
Fuglen, der var hendes Ømheds Glæde,
mere værd end hendes egne Øjne,
for den var saa sød og kendte hende,
som et Barn sin Mo'r - og ingensinde
fløj den bort fra hendes Skød, men tripped
hid og did saa trygt, imens den pipped
op imod sin kære Herskerinde.

Bort i Mulmet fløj den fra min Pige –
did, hvorfra man aldrig kom tilbage.
Vé dig, Dødens onde, sorte Rige,
som vil alt det skønne fra os tage!
Yndig var den Fugl, Du røved fra mig,
Død, jeg maa Din Niddings-Daad forbandede,
for min Piges milde Øjne græder,
saa de svulmer op med røde Rande.

Axel Juel (1937) - nr. 4

Sørger, Kærlighedsguder, Huldgudinder!
alle følsomme Hjerter, sørger alle!
for min Elskedes lille Fugle, som døde!
for min Elskedes lille Kæledægge,
som hun elskede mer end sine Øjne!
Saadan nydelig lille Fugl! sin Frue
kendte den, som et lille Barn sin Moder.
Altid sad den paa hendes Skød og kigged,
eller hoppede hid og did og titted
kun til hende og kun for hende pipped.
Maa nu træde de mørke Veje derhen,
hvorfra ingen endnu er vendt tilbage.
Aa, men ve over dig, du stygge Orcus,
alt det skønne paa Jord du graadig sluger!
Hvilken nydelig Fugl du har mig røvet!
Fy, hvor skammeligt! Aa, du stakkels lille!

Og min Elskede græder for den døde
sine søde smaa Øjne ganske røde.

Vilhelm Andersen (1887) - nr. 1

Græd nu, gratier, græd nu små eroter,
græd hvert menneskebarn, der kender til elskov,
gået bort er spurven, min søde piges
spurv, som min pige altid var så glad for,
som hun elsked mer end sit øjeæble,
for den var jo så sød og kendte hende
lige så godt som en pige kender sin mamma.
Aldrig fløj den sin vej fra hendes bryster,
hid og did den hopped rundt og pipped
udelukkende op til sin herskerinde.

Ak, nu vandrer den ad skumle stier
til det land hvorfra ingen vender tilbage.
Vær forbandede, Orcus' onde skygger,
I som altid skal opsluge alt det skønne.
O hvor smuk var den spurv som I tog fra mig!
Sørgeligt men sandt! O du spurvestakkel!
Du er skyld i at min piges øjne
er lidt svulne og røde af at græde.

Otto Gelsted (1961) - nr. 3

5

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus,
rumoresque senum severiorum
omnes unius aestimemus assis!
Soles occidere et redire possunt:
nobis cum semel occidit brevis lux, 5
nox est perpetua una dormienda.
Da mi basia mille, deinde centum,
dein mille altera, dein secunda centum,
deinde usque altera mille, deinde centum.
Dein, cum milia multa fecerimus, 10
conturbabimus illa, ne sciamus,
aut ne quis malus invidere possit,
cum tantum sciat esse basiorum.

Metrum er hendecasyllaber ($\times \times - \cup \cup - \cup - \cup - \times$) (se s. 30 - 32).

- 1 & 3 vivamus ... amemus ... aestime-
mus: *konjunktiven* oversæt-
tes med 'lad os ...' Denne brug
af konjunktiv kaldes 'horta-
tiv' (opfordrende).
- 2 senum: af *senex*.
severiorum: *komparativ*. Kompa-
rativ kan på latin også beteg-
ne noget, der er *for meget*
noget (se digt 3,2).
- 3 unius: af *unus*.
unius ... assis: *prisens genitiv*. Den
pris, noget vurderes til, sættes
i genitiv (som på dansk: 'en
ti-kroners is').
- 6 dormienda: formen er *gerundiv*,
et adjektiv med passiv betyd-
ning dannet af verber (se note
til digt 107 l. 8). Oversæt: 'skal
soves' eller 'skal vi sove'.
- 10 fecerimus: af *facio*; formen er
futurum exactum. Oversæt

- med førnutid.
quis: nogen (ubestemt pronomen). 12
cum: ledsages her af *konjunktiv*, 13
mens ordet i linie 5 og 10 har
indikativ. Konjunktiv bruges
i cum-sætninger, når de ikke
kun fortæller, *hvornår* noget
sker, men også *hvorfor*. Hvis
der i cum-sætningen kun
tales om *tid*, bruges indikativ.
tantum ... basiorum: når der er sagt
'så meget' (tantum), spørger
man selvfølgelig, 'så meget *af*
hva d?' Svaret på dette
spørgsmål sættes i *artens*
genitiv, 'basiorum' (se digt 3,
2). Oversæt: 'så mange kys'.
sciat: styrer en *akk. m. inf.*
Oversæt: 'når han ved, at der
er/findes så mange kys'

I Elskov vil vi leve

11

I Elskov vil vi leve Livet, Lesbia!
De graa Formaninger, vi faar at høre,
vurderer vi som Herremænd en Øre.

Naar Solen synker, vil den atter stige,
men naar vor korte Livesens-Dag maa skumre,
skal vi i evigt Nattemørke slumre.
Saa giv mig tusind Kys og derpaa hundred -
saa tusinde - og hundred - atter, atter,
indtil vi, svimle, ikke Tallet fatter,

men sletter ud, hvor mange Tusind Gange
vi kyssedes. - Thi man maa være bange
for, hvad saa stor en Fryd kan med sig føre,
ifald den kom Misundelsen for Øre.

Axel Juel (1937) - nr. 2

Leve, Lesbia, vil vi, vil vil elske!
Alvorsmændenes Vrøvl og vise Tale
ej den ringeste Hvid vi ville agte.
Sole synker idag, men stiger atter:
men udslukkes for os det korte Dagslys,
natmørk venter os da den lange Hvile.
Giv mig tusinde Kys og giv mig hundred,
derpaa tusinde, derpaa andre hundred,
end et Tusinde og endnu et Hundred! -
Er saa Regnskabet naat til mange Tusind,
Streg derover! saa selv vi Tallet taber,
og en anden ej heller ved det nøje,
som kan ramme os med det onde Øje.

Vilhelm Andersen (1887) - nr. 2

Lad os leve, min Lesbia, lad os elske,
ikke regne de strenge oldinges onde
rygtesnak for mere værd end en skilling.
Solens ild kan dø og atter fødes,
men når livets korte lys er slukket
venter os kun en evig nat og slummer.
Giv mig tusind kys og siden hundred,
derpå tusind andre og derpå hundred!
Når vi har vekslet endnu et tusind,
vil vi blande dem sammen og glemme tallet,
så at ingen misundelig volder os skade,
når han erfarer hvor mange kys vi har vekslet.

Otto Gelsted (1968) - nr. 5

Miser Catulle, desinas ineptire,
et quod vides perisse, perditum ducas.
Fulsere quondam candidi tibi soles,
cum ventitabas, quo puella ducebat
amata nobis, quantum amabitur nulla. 5
Ibi illa multa cum jocosa fiebant,
quae tu volebas nec puella nolebat,
fulsere vere candidi tibi soles.
Nunc jam illa non vult: tu quoque impotens noli,
nec, quae fugit, sectare, nec miser vive, 10
sed obstinata mente perfer, obdura.
Vale, puella. Jam Catullus obdurat,
nec te requiret nec rogabit invitam.
At tu dolebis, cum rogaberis nulla.
Scelestă, vae te, quae tibi manet vita? 15
Quis nunc te adibit? Cui videberis bella?
Quem nunc amabis? Cuius esse dicēris?
Quem basiabis? Cui labella mordebis?
At tu, Catulle, destinatus obdura.

Metrum: hinkejamber (—_—_ — _—_—) (se s. 30 - 32).

1 & 2 desinas ... ducas: denne brug af
konjunktiv kaldes 'jussiv'
(befalende). Den kan bruges i
stedet for imperativ (sml.
'hortativ' konj., digt 5, 1 - 3).

2 perisse: = *perivisse*, perfektum
infinitiv af *pereo*.-
quod ... perisse: *akk. m. inf.* styret
af *vides*.

3 fulsere = fulserunt (af *fulgeo*).

9 vult: af *volo*.

noli: 2. pers. sing. imperativ af
nolo.

sectare: 2. pers. sing. imperativ af 10
sector.

perfer: 2. pers. sing. imperativ af 11
perfero.

quae ... quis ... cui osv.: spørgende 15 ff.
pronomener.

labellum, -i, 2 n.: lille læbe 18
(*diminutiv-form* af 'labrum').

Usalige Catul, kom til Fornuft

Usalige Catul, kom til Fornuft,
erkend: det tabte kommer ej tilbage.
Du leved lyse, lykkelige Dage,
da hun, Du elsked mer, end nogen Kvinde
er elsket, kaldte, og Du fulgte hende
i al den sødemefulde Elskovsleg;
Du selv var: Ja, og hun var aldrig: Nej.
Hvor var det lyse, lykkelige Dage!

Nu vil hun ikke mer. Og Du maa lære
det samme nu - hvor svært det end vil være
Fortvivl nu ikke. Lid og taal, hold Stand!
Farvel, min Ven! Nu er Catul en *Mand*;
han tigger ikke, hvad du ej vil give.
Usalige! Hvor trist dit Liv vil blive,
naar ingen kalder Dig sin Hjertenskære,
og Du af ingen vil begærer være!
Hjem vil da sidde trofast ved Din Side,
hvem kan Du kysse og i Læben bide?

Catul, hold Stand! Hvor ondt Du end maa lide!

Axel Juel (1937) - nr. 24

Catullus, stakkels mand, hold op at gå til nar,
begrib at hvad du ser fortabes, det er tabt.

Også for dig engang har muntre sole lyst,
når du gik efter pige der villig viste vej,

den pige vi elskede som ingen vil blive elsket mer.

Otto Gelsted
(1968) - nr. 8

Da hændte alle disse skamfulde ting

du fandt behag i og pige ikke ubehag.

Ja, muntre sole lyste også for dig engang!

Nu vil hun ikke mer, så hold du også op

at ville, løb ikke, usalige, efter den der flyr,

men styrk din ånd, hold tappert ud og vis dig hård.

- Farvel, min pige. Catullus er allerede hård,

men søger dig ikke, tigger ikke forgæves mer,

men du vil græde når ingen længere tigger dig.

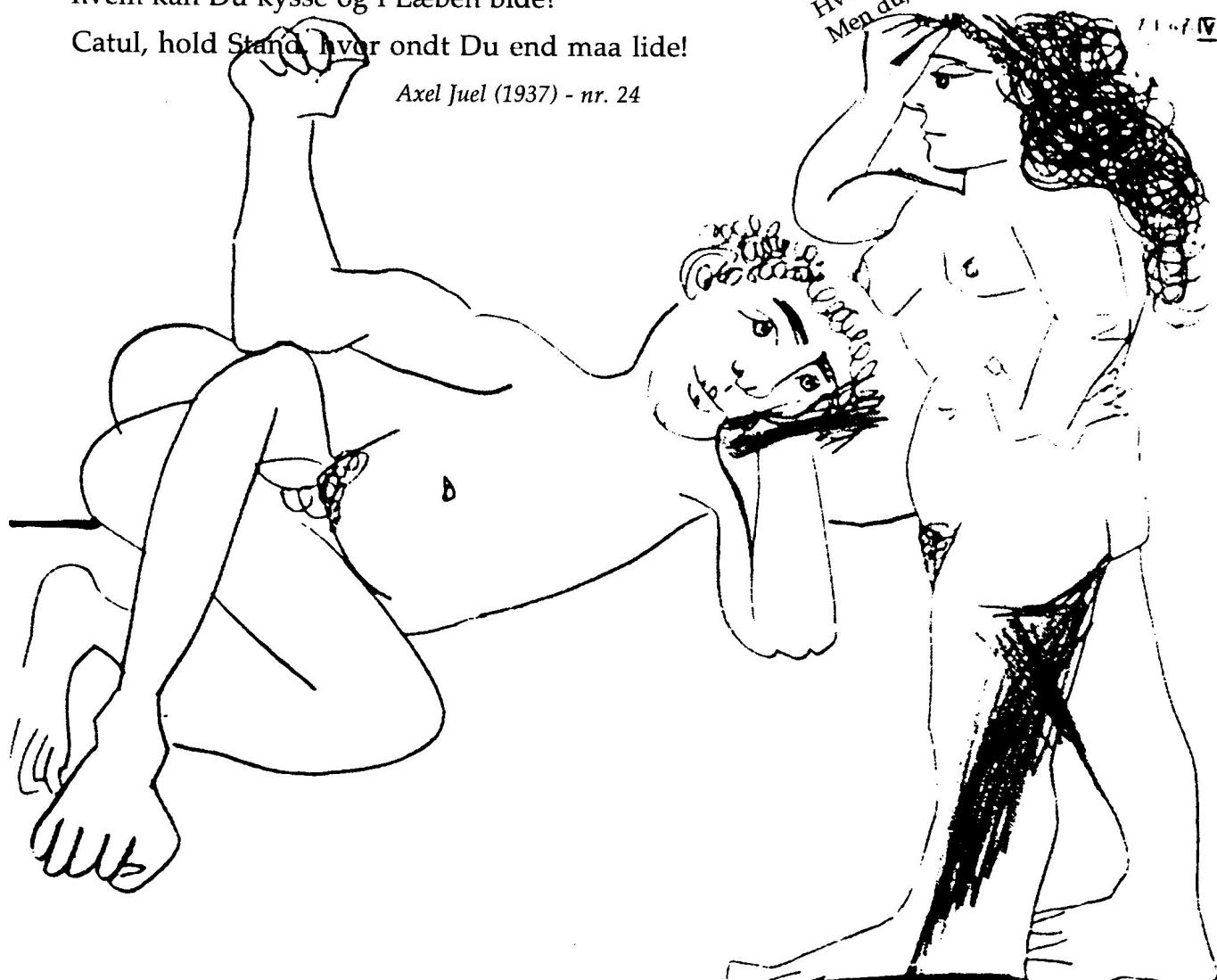
Ve dig, dit utske! Hvilen bane venter dig?

Hjem leder efter dig, hvilken mand vil finde dig?

Hjem skal du kysse, hvis læber skal du kalde din?

Men du, Catullus, lad intet rokke dig, vis dig smuk?

Men du, Catullus, lad intet rokke dig, vis dig hård.

Ille mi par esse deo videtur,
ille, si fas est, superare divos,
qui sedens adversus identidem te
spectat et audit
dulce ridentem, misero quod omnes
eripit sensus mihi: nam simul te,
Lesbia, aspexi, nihil est super mi

lingua sed torpet; tenuis sub artus
flamma demanat; sonitu suopte
tintinant aures; geminā teguntur
lumina nocte.
Otium, Catulle, tibi molestum est:
otio exsultas nimiumque gestis:
otium et reges prius et beatas
perdidit urbes.

Metrum: sapfisk strofe (se s. 30 - 32):

Linje 1 - 3 i hver strofe er —— —— —— — x
Linje 4 i hver strofe er —— —— ——

- 1 mi = *mihi*, af *ego*.
 - 2 superare: *sc.* 'mihi videtur' ('han synes mig at overgå ...')
 - 5 quod: 'hvilket', 'hvad der'. Den relative ledsætning 'misero - mihi' henviser til hele den situation, der er beskrevet i linierne 1 - 5.
 - 7 est super = superest
 - 10 suopte: sammensat af *suus* og *-pte.*
 - 13 otium: i Rom skulle mænd være travlt optagne, og når de var

det, var de i en tilstand af *negotium*. Var de en sjælden gang uden målrettet aktivitet, var de i *otium*. 'Otium' betyder her altså nærmest 'når du ikke har noget vigtigt for', eller 'når du har for god tid'. En tilstand af *otium* skulle helst ikke vare for længe efter romersk moral-standard.

otio: instrumental abl. ('på grund af', også kaldet 'grundens ablativ')

Dette digt er et af de berømteste, Catul har skrevet; og det er blevet oversat utallige gange til alverdens sprog. Nogle digtere har forholdt sig så frit til digtet, at det snarere er blevet 'bearbejdet' end oversat - som Byrons smukke digt øverst på s. 15. - Men Catuls digt er *selv* en oversættelse af et digt af den græske digterinde Sapfo, der levede i 6. årh. fvt. på øen Lesbos. Dét digt er om muligt endnu mere berømt end Catuls. På s. 15 for neden gengives Holger Friis Johansens oversættelse fra 1984 af Sapfos digt. - De sidste fire vers har Catul selv digtet til - de har ikke stået hos Sapfo. Man kan ikke lade være med at tænke over, hvorfor han har føjet dem til. (Se mere om dette på s. 2 nederst.)

Betagelse

Mere lyksalig end Olympens Guder
synes mig han, det gives at fornemme
hele Dit Væsens Sødme, se Dig smile,
høre Din Stemme.

Ak, thi naar jeg usalige blot hæver
~~Blikket imod Dig, vildt mit Hjerte banker,~~
Kræfterne svigter mig og Magten over
Sanser og Tanker.

For mine Øren syder det og suser,
Afmagtens Hede mine Lemmer lænker,
Tungen er lammet, og for mine Øjne
Mørke sig sækner.

Ørkesløshed har svækket dig, Catullus
– snart uden Maade glad og snart bedrøvet –
Ørkesløshed har forhen styret Kongers
Troner i Støvet.

Axel Juel (1937)

The Effects of Love

Equal to Jove that youth must be –
Greater than Jove he seems to me –
Who, free from Jealousy's alarms,
Securely views thy matchless charms.
That cheek, which ever dimpling glows,
That mouth, from whence such music flows,
To him, alike, are always known,
Reserved for him, and him alone.
Ah! Lesbia, though 'tis death to me,
I cannot choose but look at thee;
But, at the sight, my senses fly;
I needs must gaze, but gazing die;
Whilst trembling with a thousand fears,
Parched to the throat my tongue adheres,
My pulse beats quick, my breath heaves short,
My limbs deny their slight support,
Cold dews my pallid face o'erspread,
With deadly languor droops my head,
My ears with tingling echoes ring,
And life itself is on the wing;
My eyes refuse the cheering light,
Their orbs are veiled in starless night;
Such pangs my nature sinks beneath,
And feels a temporary death.

Lord Byron (1807)

Sapfo fr. 31 LP

Guders lige synes jeg han må være,
som kan sidde overfor dig og lytte
til din stemmes dejlige klang og til din'
pirrende latter
ganske nær dig: jeg bliver skræmt i hjertet,
tro mig, så det jager omkring i brystet:
Ser jeg hen på dig, har jeg straks fuldstændig
mistet mit mæle,
tungen tier lammet, og med det samme
prikker fine strømme af ild mod huden,
jeg kan intet længere se, i øret
lyder en summen,
sveden driver af mig, på hele kroppen
ryster jeg, mit ansigt er grønt som græsset;
det er ikke langt fra jeg mærker på mig,
døden er kommet.
Alt tør jeg dog vove, når

Holger Friis Johansen (1984)

58

Caeli, Lesbia nostra, Lesbia illa,
 illa Lesbia, quam Catullus unam
 plus quam se atque suos amavit omnes,
 nunc in quadriviis et angiportis
 glubit magnanimi Remi nepotes.

70

Nulli se dicit mulier mea nubere malle
 quam mihi, non si se Juppiter ipse petat.
 Dicit: sed mulier cupido quod dicit amanti,
 in vento et rapida scribere oportet aqua.

75

Huc est mens deducta tuā mea, Lesbia, culpa
 atque ita se officio perdidit ipsa suo,
 ut jam nec bene velle queat tibi, si optima fias,
 nec desistere amare, omnia si facias.

Metrum (58): hendecasyllaber ($\times \times - \cup \cup - \cup - \cup - \times$) (se s. 30 - 32).

Metrum (70 og 75): elegisk distichon (se s. 30 - 32):

Ulige linjer er *daktyliske heksametre*: $-\overline{\cup} - \overline{\cup} - \overline{\cup} - \overline{\cup} - \cup \cup - \times$

Lige linjer er *daktyliske pentametre*: $-\overline{\cup} - \overline{\cup} - - \cup \cup - \cup \cup -$

58, 1 Caeli: *vokativ* af Caelius.

58, 5 glubo, 3: egt. 'afbarker'. Ordet
 bruges her formentlig over-
 ført enten om at tage tøjet af
 eller om at trække forhuden
 af penis.

Remus: sammen med sin bror
 Romulus Roms grundlægger.

70, 1 malle: præsens infinitiv af *malo*.

70, 3 quod: 'det, som', 'hvad'.

cupidus: adjektiver afledt af verber
 med endelsen -dus betegner
 en, der gør det, verbet betyder.
Cupidus, af verbet *cupio*, jeg
 ønsker, begærer, betyder 'en,
 der ønsker sig noget' eller 'en,
 der begærer noget'.

rapidus: adjektiv (1-2) afledt af 70, 4
rapio, jeg river til/med mig;
 altså: 'en, der river noget med
 sig' i stor fart.

Oversat i de nederste vers af den 75
lange oversættelse øverst s.

17. Se mere til nr. 87.

officium: *off.* er den modydelse, en 75,2
 person skylder at yde til
 gengæld for en tjeneste. Ordet
 har en officiel politisk klang.

velle: præsens infinitiv af *volo*. 75,3

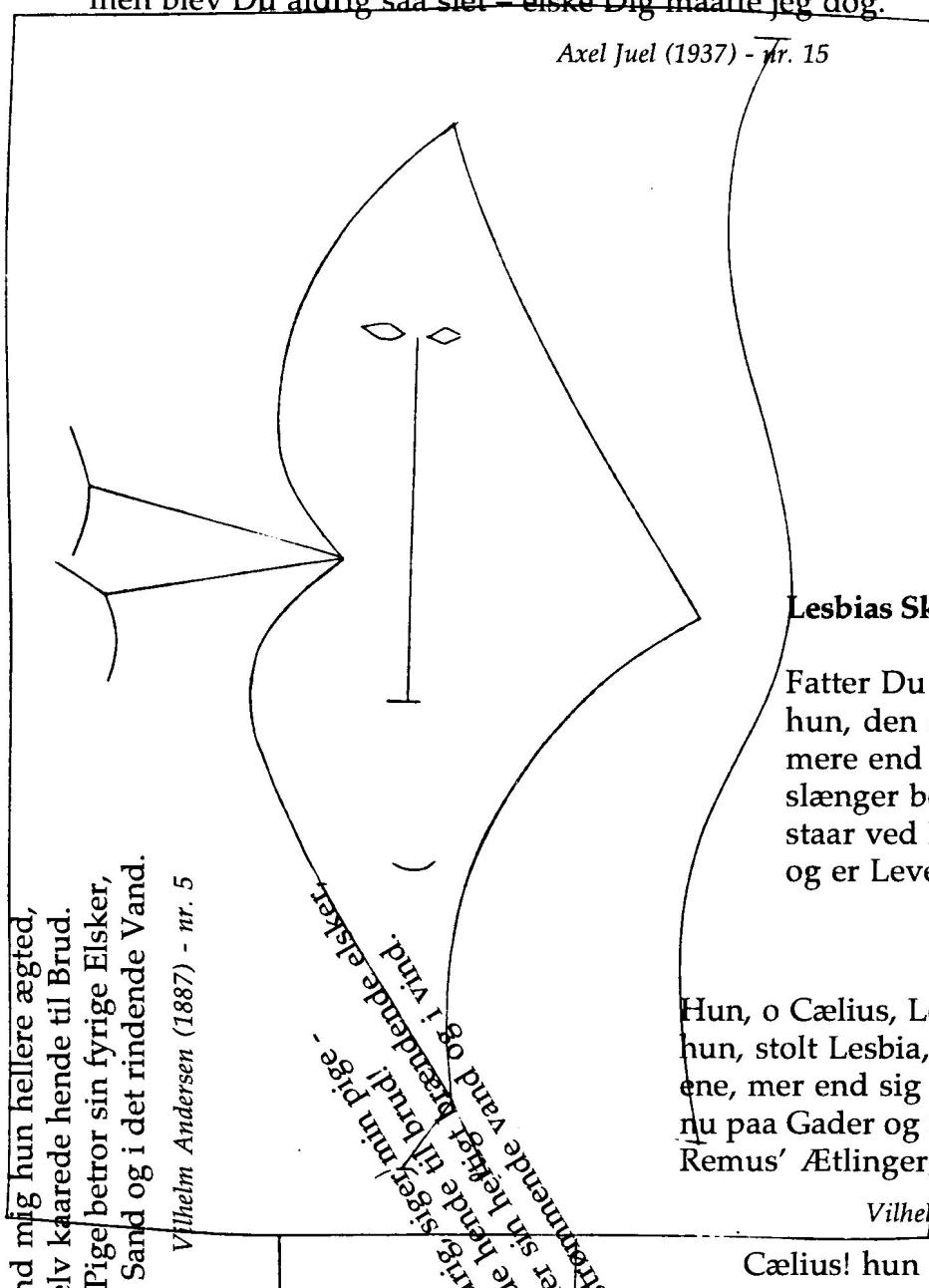
fias: præsens konjunktiv; oversæt:
 'skulle blive' (Catul tror ikke
 rigtig på, det sker). Denne
 konjunktiv kaldes 'potentiel'.

facias: potentiel konjunktiv. 75,4

Elskov - trods alt

Ingen Kvinde kan sige med Sandhed at være saa trofast
elsket, som Lesbia var elsket, ja tilbedt af mig.
Aldrig har Kærlighed vakt ubrydelig Troskab som den, der
fyldte mit Hjerte og Sind, dengang Du elskede mig.
Nu har du spaltet mit Væsen og splittet mit Sind ved Din Brøde,
voldt, at min Kærlighedstrang er en fortærende Kval:
elske Dig inderligt evner jeg ikke, hvor god Du end blev mig,
men blev Du aldrig saa slet – elsker Dig maatte jeg dog.

Axel Juel (1937) - nr. 15

Ingen, siger min Pige, end mig hun hellere ægted, om saa Juppiter selv kaarede hende til Brud. Siger det. Men, hvad en Pige betror sin fyrlige Elsker, bør han at skrive i Sand og i det rindende Vand.

Vilhelm Andersen (1887) - nr. 5

Otto Gelsted
(1968) - nr. 70

Vilhelm Andersen (1887) - nr. 9

Cælius! hun vor Lesbia, denne Lesbia,
Lesbia som Catullus engang har elsket
højere end sig selv og alle sine -
nu ved gadekryds og i skumle gyder
skræller hun skindet af

Remus' stolte sønner.

Otto Gelsted (1968) - nr. 58

Hun, o Cælius, Lesbia, Lesbia-lille,
hun, stolt Lesbia, som Catullus elsked,
ene, mer end sig selv og alle sine,
nu paa Gader og Stræder krydser efter
Remus' Åetlinger, Roms højbaarne Ungdom.

Lesbias Skændsel

Fatter Du det, *Cælius, min* Lesbia,
hun, den eneste, Catul har elsket
mere end sig selv og sine kære,
slænger bort sin sidste Smule Ære,
staar ved Nattetid i Port og Stræde
og er Levemænd til skidden Glæde - .

Axel Juel (1937) - nr. 27

Ingen anden end mig vilde min Elskede ægte,
end ikke Jupiter selv ville hun tage til Mand –
Saaledes talte hun – ak, hvad Kvinden hvisker sin Elsker
skriv det i blaafrende Blæst, rids det i rindende Vand.¹⁷

Axel Juel (1937) - nr. 13

79

Lesbius est pulcer. Quidni? Quem Lesbia malit
 quam te cum tota gente, Catulle, tua.
 Sed tamen hic pulcer vendat cum gente Catullum,
 si tria notorum svavia reppererit.

82

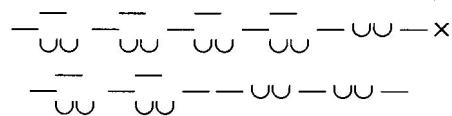
Quinti, si tibi vis oculos debere Catullum
 aut aliud, si quid carius est oculis,
 eripere ei noli, multo quod carius illi
 est oculis, seu quid carius est oculis.

85

Odi et amo. Quare id faciam, fortasse requiris?
 Nescio, sed fieri sentio et excrucior.

Metrum: elegisk distichon (se s. 30 - 32):

Ulige linjer er *daktylske heksametre*:

Lige linjer er *daktylske pentametre*:

79, 1 pulcer: *Clodias* bror (se indledningen) hed Publius Clodius *Pulc(h)er*. Måske er ordet her en hentydning til ham. At manden hedder 'Lesbius' må i hvert fald betyde, at 'Lesbia' er i familie med ham.

malit: *præsens konjunktiv* af *malo*. Konjunktiven er vel potentiel (se til digt 75, 3 - 4); Lesbia 'ville foretrække'. Men måske er den jussiv (se til 79,3).

79, 3 vendat: formentlig *jussiv* konjunktiv (se til digt 8, 1 - 2); oversæt: 'lad ham bare sælge ...'

79, 4 svavia: selv mænd hilste ofte på hinanden med et kys.

reppererit: *futurum exactum*. Oversæt: 'kan finde'.

Quinti: *vokativ* af *Quintius*. 82, 1

vis: 2. pers. sing. præs. ind. af *volo*; oversæt: 'du ønsker' (m. akk. m. inf.)

carius: nom. sing. neut. i *komparativ* af *carus*. Se noten til digt 3, 5. 82, 2

noli: 2. pers. sing. imperativ. 82, 3 Forbud udtrykkes på latin ofte med *noli* + inf., som her. Oversæt: 'riv ikke (det) fra ham, som (quod)'.

odi: hader. - Ordet findes kun i 85, 1 perfektumsformen.

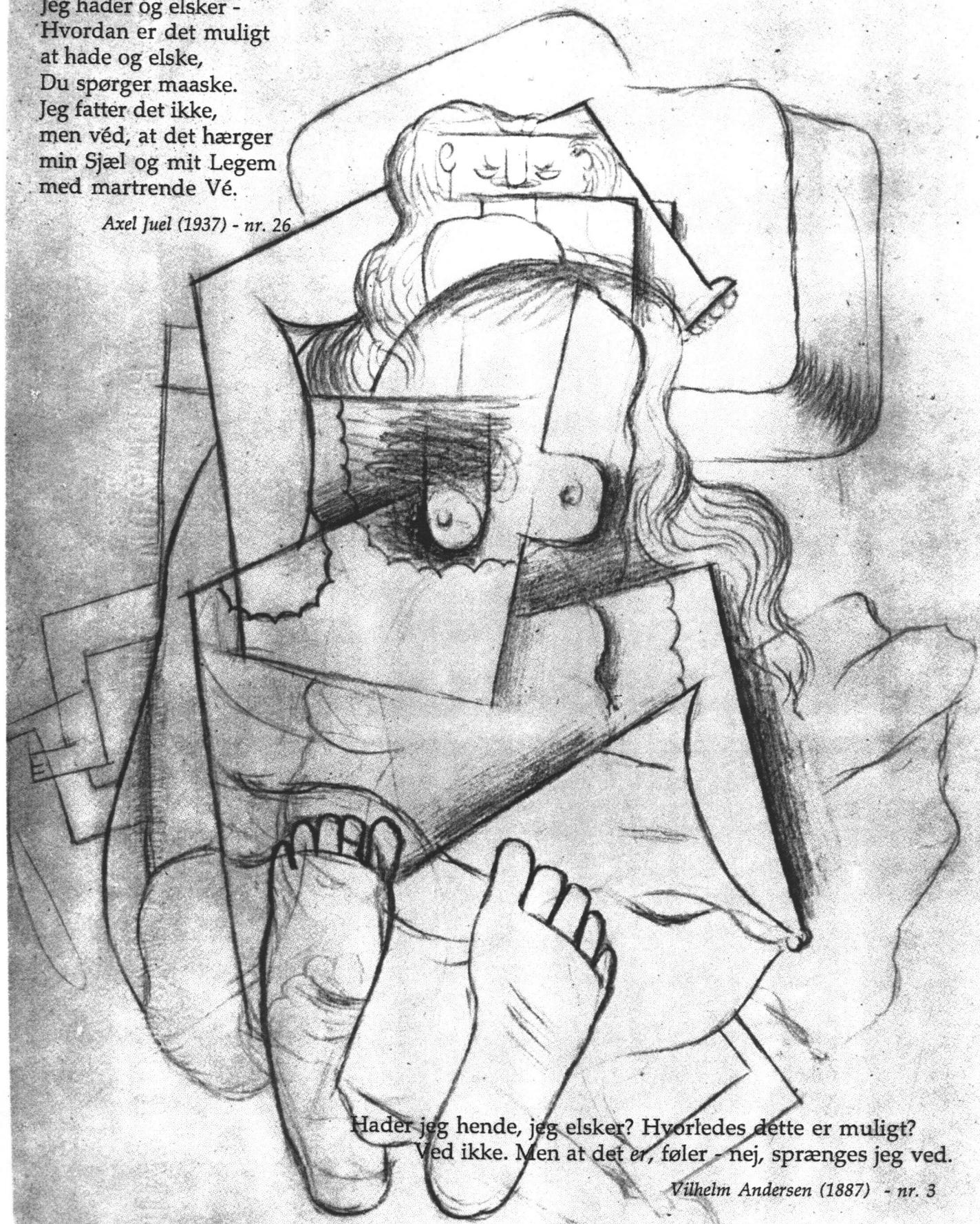
faciam: *quare-ledsætningen* er objekt for 'requiris'. Spørgende ledsætninger, der er objekt (eller subjekt), står i konjunktiv, men denne skal ikke oversættes (med 'skal' eller 'må').

Jeg hader og elsker

19

Jeg hader og elsker -
Hvordan er det muligt
at hæde og elske,
Du spørger maaske.
Jeg fatter det ikke,
men véd, at det hærger
min Sjæl og mit Legem
med martrende Vé.

Axel Juel (1937) - nr. 26

Hader jeg hende, jeg elsker? Hvorledes dette er muligt?
Ved ikke. Men at det er, føler - nej, sprænges jeg ved.

Vilhelm Andersen (1887) - nr. 3

Dybt jeg elsker og hader. Hvorfor dog? kanhænde du spør mig.
Ved ikke! Men at det sker føler jeg til min tortur.

Otto Gelsted (1968) - nr. 85

Piss 10

86

Quintia formosa est multis. Mihi candida, longa,
recta est: haec ego sic singula confiteor.
Totum illud 'formosa' nego: nam nulla venustas,
nulla in tam magno est corpore mica salis.
Lesbia formosa est, quae cum pulcerrima tota est,
tum omnibus una omnes surripuit Veneres.

87

Nulla potest mulier tantum se dicere amatam
vere, quantum a me Lesbia amata mea est.
Nulla fides ullo fuit umquam in foedere tanta,
quanta in amore tuo ex parte reperta mea est.

Metrum: elegisk distichon (se s. 30 - 32):

Ulige linjer er *daktylske heksametre*: $\overline{\text{uu}} \overline{\text{uu}} \overline{\text{uu}} \overline{\text{uu}} - \text{uu} - \times$

Lige linjer er *daktylske pentametre*: $\overline{\text{uu}} \overline{\text{uu}} - \text{-- uu} - \text{uu} -$

86,1 multis: *dativ*, 'i mange øjne'.

86,3 'formosa': ordet citeres fra linie 1;
oversæt: 'hele dette 'smuk"'.

venustas: ordet er beslægtet med
'Venus', og betyder nærmest
'at være ligesom Venus'.
Endelsen *-tas* svarer til den
danske endelse *-hed*; 'pie-tas'
(af 'pius', from) er altså 'from-
hed'.

86,4 sal, salis, 3 n.: salt. - Man brugte
ordet 'salt' om det, der gør
livet mere værd at leve, lige-
som salt gør maden mere
appetitlig. Man kan oversætte
med 'humor' eller 'charme'
ell. lign. - Genitiven er
'artens' (sml. 3,2 og 5,13).

86,5 cum ... tum: dels ... dels.

pulcerrima: superlativ af *pulcer*.

86,6 Veneres: kærlighedsgudinderne;
eller rettere, alle de egen-

skaber, Venus har (sml. 3,1)

En oversættelse af digt 87 findes på 87
s. 17, trykt sammen med en
oversættelse af digt 75. En
udgiver af Catul, Scaliger,
kombinerede disse digte i
1587, og den idé fulgte altså
Juel i 1937. I vore dage har
man opgivet tanken og ser
digts 87 og digt 75 som to
forskellige digte.

amatam: underforstået *esse* (perfektum infinitiv passiv). 87,1

foedus, -eris, 3 n.: traktat. - Catul 87,3
beskriver sit forhold til Lesbia
i udenrigspolitisk sprog.

Lesbias Skønhed

Mange vil finde *Quintia* smuk. – En Lød uden Lyde,
velvoksen er hun og rank, alt dette indrømmer jeg;
men som et Hele en Skønhed – nej: ingen kvindelig Charme
ejer den velskabte Krop, blottet for Ynde og Aand.
Lesbia kalder jeg smuk; thi hendes bedarende Skønhed
skaber den fuldendte Form, adlet af Ynde og Aand.

Axel Juel (1937) - nr. 7

Otto Gelsted
(1968) - nr. 86

Mange finder *Quintia* smuk - for mig er hun smækker,
hvid i huden og høj alt det tilstår jeg blankt.

Lesbia ejer skønhed i hele sit ydre - fra alle
kvinder har hun som sit røvet alt der er smukt.
Men at det hele er smukt, benægter jeg: ingen ynde,
ikke et gran af salt i hendes store krop!

92

Lesbia mi dicit semper male nec tacet umquam
de me: Lesbia me dispeream nisi amat.
Quo signo? Quia sunt totidem mea: deprecor illam
assidue, verum dispeream nisi amo.

107

Si quicquam cupido optantique optigit umquam
insperanti, hoc est gratum animo proprie.
Quare hoc est gratum nobisque carius auro,
quod te restituis, Lesbia, mi cupido.
Restituis cupido atque insperanti; ipsa refers te 5
nobis. O lucem candidiore nota!
Quis me uno vivit felicior, aut magis hac re
optandam in vita dicere quis potest?

Metrum er det *elegiske distichon* (se s. 30 - 32):

Ulige linjer er *daktylske heksametre*: $\overline{\text{uu}} \overline{\text{uu}} \overline{\text{uu}} \overline{\text{uu}} - \text{uu} - \times$

Lige linjer er *daktylske pentametre*: $\overline{\text{uu}} \overline{\text{uu}} - - \text{uu} - \text{uu} -$

92,1 mi = *michi* af *ego*.

92,2 Lesbia me dispeream nisi amat:
mere 'naturlig' rækkefølge:
dispeream nisi me Lesbia
amat.

dispeream: præsens konjunktiv af
dispereo. Konjunktiven er
'ønskende' (optativisk): 'gid
jeg må gå til ...'

92,3 quo signo: *instrumental ablativ*.
totidem mea: dvs. *signa*.

107,3 carius auro: se til digt 82, 2.

107,5 refers: af *refero*.

107,6 lucem: af *lux*. - Akkusativ brugtes
ofte i udråb: 'O, dag ...'

candidiore: *komparativ*. Betydningen
kan være: 'mere hvid',
'ret hvid' eller 'for hvid' (se
note til digt 3, 2 og 5, 2).

nota: man satte et mærke i kalen-

deren på særlige dage; et
hvidt mærke for en god dag,
et sort for en dårlig. -
Ablativen er 'beskrivende';
oversæt: 'o dag med ...
mærke'.

me uno: ablativ om det, der 107,7
sammenlignes med (se note
til digt nr. 3, 5). Oversæt:
'lykkeligere end mig alene'.

hac re: samme type ablativ;
oversæt: 'mere ønskværdig
end denne ting'.

optandam: *gerundiv* (se note til 107,8
digt 5, 6). Her kan gerundiven
oversættes med 'ønskværdig'
('som bør/skal ønskes').

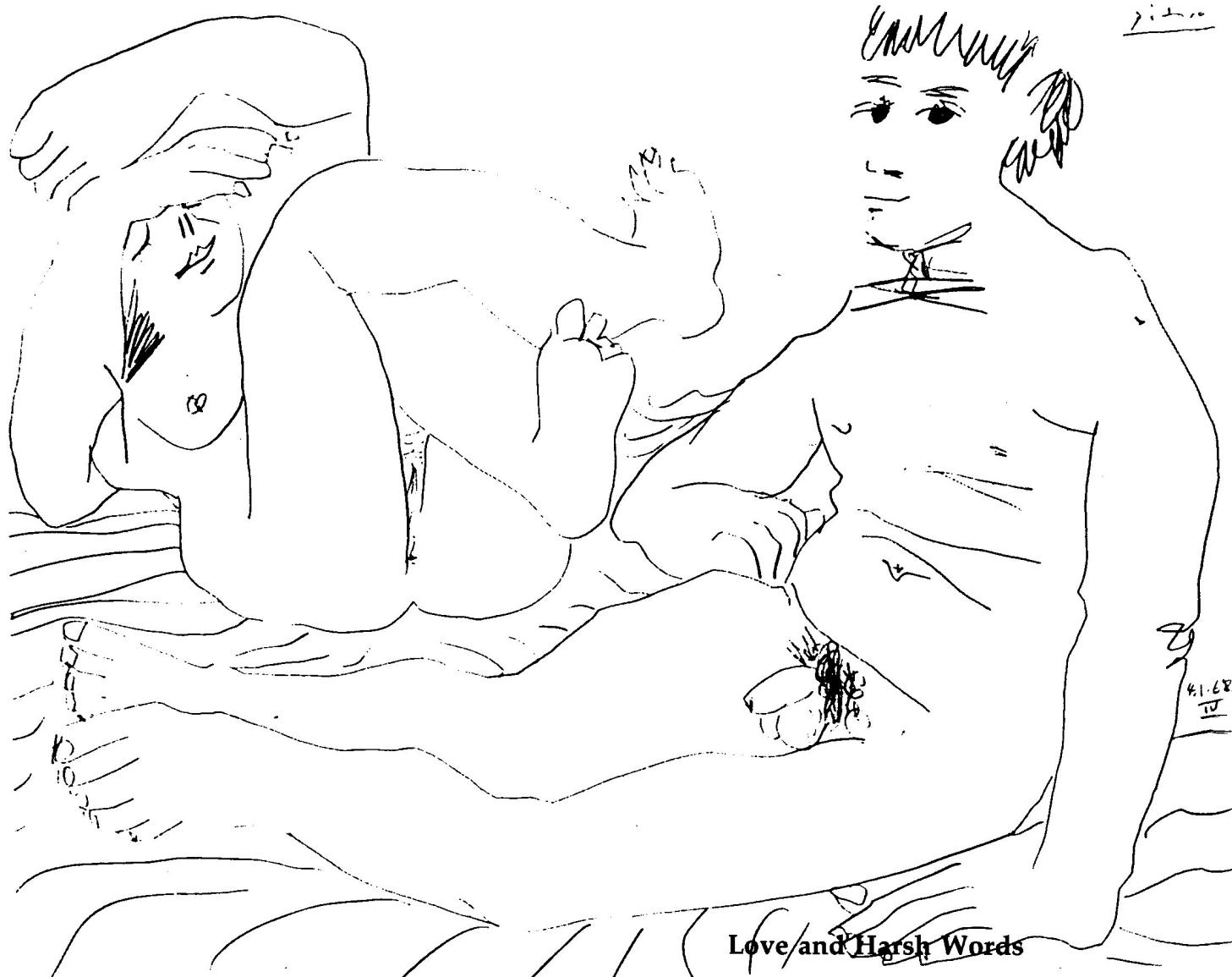
Kærlighedsbeviset

Altid rakker mig Lesbia ned og aldrig hun tier
om mig - men jeg vil dø, dersom hun viser sig kold. 23
Her er beviset: Jeg selv gør det samme, hvert øjeblik skyr jeg
hende, men lad mig dø dersom jeg viser mig kold.

Lesbia smæder mig altid – jeg er hendes stadige Emne;
men, lad det gælde mit Liv, Lesbia elsker mig dog.
Hvad er Beviset? Jeg selv! Bestandig forbander jeg hende,
men for min Kærlighed, ak – indestaar jeg med mit Liv.

Otto Gelsted (1968) - nr. 92

Axel Juel (1937) - nr. 11

Love and Harsh Words

Uventet Lykke

Intet er dejligt som dette: at noget, vi inderligt ønsked
opfyldes, naar vi forlængst opgav at haabe det mer.
Længselsfuldt ventede Lesbia, derfor kan slet ingen Lykke
lignes med den, at Du nu gav mig Din Elskov igen.
Helt af Dig selv har Du bragt mig Dig selv; Du har stillet min Attraa
opfyldt mit haabløse Haab. – Skønneste Dag i mit Liv!
Hvem er min Lige i Lykke, og hvem kan nævne mig noget,
værdig til Længsel som den Lykke, Du skænkede mig?

Lesbia for ever on me rails;
To talk of me, she never fails.
Now, hang me, but for all her art
I find that I have gained her heart.
My proof is this: I plainly see
The case is just the same with me;
I curse her every hour sincerely,
Yet, hang me, but I love her dearly.

Jonathan Swift (1667 - 1745)

Axel Juel (1937) - nr. 18

ORDLISTERE

Her er alle ord, der anvendes i dette udvalg af Catul, registreret. De fleste steder er det også noteret, hvor Catul bruger det pågældende ord; dette gælder dog ikke de mest almindelige ord, hvor der bare står 'passim' ('her og der').

- a, præp. m. abl.: af, fra (3,8; 87,2)
- acer, acris, acre, adj. 3: skarp, spids (2,4)
- acquiesco, acquievi, -, 3: bliver rolig, falder til ro (2,8)
- ad, præp. m. akk.: til (3,10)
- adeo, 4: går hen til (m. akk.obj.) (8,16). *Futurum*: adib-o/-is osv.
- adversus, præp. m. akk.: lige overfor (51,3)
- aestimo, 1: vurderer (5,3)
- alius, alia, aliud, pron.: anden (82,2)
- alter, adj. 1-2 (gen. sing.: alterius; dat. sing.: alteri): anden (5,8; 5,9)
- amo, 1: elsker (passim)
- amor, amoris, 3 m.: kærlighed (87,4)
- angiportum, -i, 2 n.: gyde, stræde (58,4)
- animus, -i, 2 m.: sind, sjæl (2,10; 107,2)
- appeto, appetivi, appetitum, 3: søger efter; angriber (2,3)
- aqua, -ae, 1 f.: vand (70,4)
- ardor, -ris, 3 m.: hede; ophidselse (2,8)
- artus, -us, 4 m.: lem (f. eks. ben eller arm) (51,9)
- as, assis, 3 m.: as, den mindste romerske møntenhed (5,3)
- aspicio, aspexi, aspectum, 3: får øje på (51,7)
- assiduus, adj. 1-2: vedvarende, udholdende; adv. assidue: konstant (92,4)
- at, konj.: men (3,13; 8,14; 8,19)
- atque, konj.: og (5,1; 58,3; 75,2; 107,5)
- audio, 4: hører (51,4)
- aufero, abstuli, ablatum, auferre: tager bort (3,15)
- auris, -is, 3 f.: øre (51,11)
- aurum, -i, 2 n.: guld (107,3)
- aut, konj.: eller (5,12; 82,2; 107,7)
- basio, 1: kysser (8,18)
- basium, -i, 2 n.: kys (5,7; 5,13)
- beatus, adj. 1-2: lykkelig (51,15)
- bellus, adj. 1-2: smuk (3,14; 3,15; 8,16)
- bonus, adj. 1-2: god; adv. bene: godt (3,7; 75,3); optimus (superlativ): bedst (75,3)
- brevis, -e, adj. 3: kort (5,5)
- candidus, adj. 1-2: hvid, lysende, klar, strålende (8,3; 8,8; 86,1; 107,6)
- carus, adj. 1-2: kær; dyrebar (82,2-4; 107,3); charmerende (2,6)
- centum, ubøjeligt talord: hundrede (5,7-9)
- circumsilio, circumsilui, circum-saltum, 4: springer omkring (3,9)
- confiteor, confessus sum, 2 dep.: tilstår, indrømmer (86,2)
- conturbo, 1: forstyrrer, roder rundt (5,11)
- corpus, corporis, 3 n.: legeme, krop (86,4)
- credo, credidi, creditum, 3: tror (2,8)
- culpa, -ae, 1 f.: brøde, forseelse (75,1)
- cum - tum, konjunktionspar: dels - dels (86,5-6)
- cum, konjunktion med konjunktiv: da, når (5,13)
- cum, konjunktion med indikativ: når (2,5; 5,5; 5,10; 8,4; 8,6; 8,14)
- cum, præp. m. abl.: med (2,2; 2,9; 79,2-3)
- Cupido, -dinus, 3 m.: Cupido, kærlighedsguden (= Amor); (plu.) elskovsguder (3,1)
- cupidus, adj. 1-2: begærlig, som gerne vil ... (70,3; 107,1; 107,4-5)
- cura, -ae, 1 f.: bekymring, sorg (2,10)

- de, præp. m. abl.: om (92,2)
 debo, 2: skylder (82,1)
 deduco, deduxi, deductum, 3: fører ud/hen til (75,1)
 dein, adv.: dernæst (5,8-10)
 deinde, adv.: dernæst (5,7-9)
 deliciae, -arum, 1 f.: yndling (2,1; 3,4)
 demano, 1: flyder ned (51,10)
 deprecor, 1 dep.: frabeder mig (92,3)
 desiderium, -i, 2 n.: længsel; elsket person eller genstand (2,5)
 desino, desivi, desitum, 3: lader være (8,1)
 desisto, destiti, destitum, 3: træder fra; holder op med (75,4)
 destinatus, adj. 1-2: bestemt, fast besluttet (8,19)
 deus, -i, 2 m.: gud (51,1)
 devoro, 1: opsluger (3,14)
 dico, dixi, dictum, 3: siger (8,17; 70,1-3); kalder (87,1); nævner (107,8); omtaler, taler om (92,1)
 digitus, -i, 2 m.: finger (2,3)
 dispereo, 4: går helt til grunde (92,2; 92,4)
 divus, adj. 1-2: guddommelig; (som subst.) gud (51,2)
 do, dedi, datum, 1: giver (5,7); tilbyder (2,3)
 doleo, 2: føler smerte, lider (8,14)
 dolor, -ris, 3 m.: smerte (2,7)
 domina, -ae, 1 f.: herskerinde, frue (3,10)
 dormio, 4: sover (5,6)
 duco, duxi, ductum, 3: fører (8,4); anser for; mener (8,2)
 dulcis, -e, adj. 3: sød, behagelig (51,5)
 ego, me, -, mihi / mi, me, pers. pron.: jeg (passim)
 eo, 4: går (3,11)
 eripio, eripui, ereptum, 3: river bort (51,6; 82,3)
 et ... et, konjunktionspar: både ... og (51,15)
 et, konj.: og (passim)
 ex, præp. m. abl.: ud af, fra (87,4)
 excrucio, 1: piner (som på et kors, *cruix*)
 exsulto, 1: springer omkring (51,14)
 facio, feci, factum, 3: gør, laver (5,10; 75,4; 85,1)
 factum, -i, 2 n.: gerning (3,16)
 fas, (ingen gen., findes kun i nom. og akk.): religiøs ret (51,2)
 felix, adj. 3: lykkelig (107,7)
 fides, fidei, 5 f.: pålidelighed, trofasthed (87,3)
 fio, factus sum, fieri: sker (8,6; 85,2); bliver (til) (75,3)
 flamma, -ae, 1 f.: flamme (51,10)
 fleo, flevi, fletum, 2: græder (3,18)
 foedus, foederis, 3 n.: traktat, aftale (87,3)
 formosus, adj. 1-2: smuk (86,1-5)
 fortasse, adv.: måske (85,1)
 fugio, fugi, fugitum, 3: flygter (8,10)
 fulgeo, fulsi, -, 2: stråler (8,3; 8,8)
 geminus, adj. 1-2: tvillinge-, dobbelt (51,11)
 gens, gentis, 3 f.: slægt, familie (79,2-3)
 gestio, 4: flipper ud (51,14)
 glubo, 3: (egt.) tager barken af (58,5)
 gratus, adj. 1-2: kærkommen (107,2)
 gravis, -e, adj. 3: tung; alvorlig (2,8)
 gremium, -i, 2 n.: skød (3,8)
 hic, haec, hoc, dem. pron.: han, hun, den, det her (79,3; 86,2; 107,2; 107,3; 107,7)
 homo, -minis, 3 m.: mand, menneske (3,2)
 huc, adv.: herhen, hertil (3,9; 75,1)
 ibi, adv.: dér (8,6)
 identidem, adv.: igen og igen (51,3)
 ille, illa, illud, dem. pron.: han, hun, den, det (passim)
 illuc, adv.: derhen (3,9)
 impotens, adj. 3: afmægtig (8,9)
 in, præp. m. abl.: i, på, 'under' (2,2; 58,4; 70,4; 86,4; 87,4; 107,8)
 incito, 1: opildner, provokerer (2,4)
 ineptio, -, -, 4: handler fåbeligt, er et fæ (8,1)
 insperans, adj. 3: som ikke håber (107,2; 107,5)

- invideo, invidi, invisum, 2:
misunder (5,12)
- invitus, adj. 1-2: uvillig, imod (ens)
vilje (8,13)
- ipse, -a, -ud, dem. pron.: selv (2,9;
3,7; 70,2; 75,2; 107,5)
- is, ea, id, dem. pron.: han, hun, den,
det (82,3; 85,1)
- ita, adv.: således; i dén grad (75,2)
- iter, itineris, 3 n.: vej, rute, sti (3,11)
- jam, adv.: nu (8,12); allerede (8,9);
efterhånden (75,3)
- jocor, 1 dep.: spøger, laver noget
sjovt (2,6)
- jocosus, adj. 1-2: sjov (8,6)
- Juppiter, Jovis, 3 m.: Juppiter,
romernes øverste gud (70,2)
- labellum, -i, 2 n.: (lille) læbe (8,18)
- levo, 1: letter (2,10)
- lingua, -ae, 1 f.: tunge (51,9)
- longus, adj. 1-2: lang, høj (86,1)
- libet, 2, upers. verb.: det behager (m.
dat. om personen) (2,6)
- ludo, lusi, lusum, 3: leger (2,2; 2,9)
- lugeo, luxi, -, 2: sørger (3,1)
- lumen, luminis, 3 n.: lys; øje (51,12)
- lux, lucis, 3 f.: lys; 'liv' (5,5); dag
(107,6)
- magis, adv.: mere (107,7)
- magnanimus, adj. 1-2: storsindet
(58,5) (dannet af *magnus*, stor,
og *animus*, sind)
- magnus, adj. 1-2: stor (86,4)
- malo, malui, -, malle: vil hellere
(end: quam) (70,1); foretrækker
(frem for: quam) (79,1)
- malus, adj. 1-2: ond, dårlig (3,13;
5,12); adv. male: ondt, dårligt
(3,13; 3,16; 92,1)
- maneo, mansi, mansum, 2: bliver
tilbage (8,15)
- mater, -tris, 3 f.: mor, moder (3,7)
- mellitus, adj. 1-2: honningsød (3,6)
- mens, mentis, 3 f.: sind; sindsstem-
ning (8,11)
- meus, adj. 1-2: min (passim)
- mica, -ae, 1 f.: krumme (86,4)
- mille, milium, 3 n.: tusind (5,7-10)
(flertal: *milia*, tusinder)
- misellus, adj. 1-2: (lidt) ynklig; (lidt)
stakkels (3,16) (*diminutiv* af
miser)
- miser, adj. 1-2: elendig, stakkels (8,1;
8,10; 51,5)
- modo, adv.: snart; modo ... modo:
snart ... snart (3,9)
- molestus, adj. 1-2: besværlig, til
besvær (51,13)
- mordeo, momordi, morsum, 2:
bider (8,18)
- moriō, mortuus sum, 3 dep.: dør
(3,3)
- morsus, -us, 4 m.: bid (2,4)
- moveo, movi, motum, 2: bevæger
(3,8)
- mulier, -ris, 3 f.: kvinde; hustru
(70,3; 87,1)
- multo, adv.: meget (82,3)
- multus, adj. 1-2: megen; (plu.)
mange (5,10; 8,6; 86,1)
- nam, konj.: for, thi (3,6; 51,6; 86,3)
- ne, konjunktion med konjunktiv:
for at ikke (5,11-12)
- nec (= neque), konj.: og ikke (3,8; 8,7;
8,10 bis; 8,13 bis; 92,1)
- nec - nec (= neque - neque),
konjunktionspar: hverken -
eller (75,3-4)
- nego, 1: nægter, benægter, afviser
(3,12; 86,3)
- nepos, nepotis, 3 m.: barnebarn,
efterkommer (58,5)
- nescio, 4: ved ikke (85,2)
- nescioquis, -quae, -quid, ubest. pron.:
en eller anden (egt. sammensat
af 'nescio': jeg ved ikke, og
'quis', nogen) (2,6)
- nihil, -i, pron.: intet (51,7)
- nimum, adv.: for meget (51,14)
- nisi, konj.: hvis ikke, om ikke (92,2;
92,4)
- niteo, 2: glinser, stråler (2,5)
- nolo, nolui, -, nolle (imperativ:
noli): vil ikke (8,9); er uvillig til

- (8,7); noli (imperativ) + inf. 'x'
= 'x' ikke (82,3)
- non, negation: ikke (8,9; 70,2)
- nos, pers. pron.: vi (5,5); jeg (8,5;
107,3; 107,6)
- nosco, novi, notum, 3: lærer at
kende; (perf.) kender (3,6)
- noster, adj. 1-2: vores; min (58,1)
- nota, -ae, 1 f.: mærke (107,6)
- notus, adj. 1-2: kendt; ven (79,4)
- nox, noctis, 3 f.: nat (5,6; 51,12)
- nubo, nupsi, nuptum, 3: gifter mig
(med (dat.)) (om kvinder) (70,1)
- nullus, adj. 1-2 (gen. sing. nullius;
dat. sing. nulli): ingen (passim);
(ved 1. og 2. pers.): 'ikke' (8,14)
- nunc, adv.: nu (3,11; 3,17; 8,9; 8,16-7;
58,4)
- o, interjektion: 'o' (m. akk.: 'o
hvilken ...') (107,6); (bruges med
vokativ) (3,1; 3,16 bis)
- obduro, 1: gør (mig) hård (8,11-12;
8,19)
- obstinatus, adj. 1-2: stædig, fast
besluttet (8,11)
- occido, occidi, occidum, 3: går ned
(5,4); 'slukkes' (5,5)
- ocellus, -i, 2 m: (lille) øje (3,18)
(diminutiv af oculus)
- oculus, -i, 2 m.: øje (3,5; 82,1; 82,2;
82,4 bis)
- odi, verbum kun i perfektum: hader
(85,1)
- officium, -i, 2 n.: tjeneste (som man
skylder at yde nogen) (75,2)
- omnis, -e, adj. 3: al, hel (3,14; 5,3;
51,5; 58,3; 75,4; 86,6 bis)
- opera, -ae, 1 f.: arbejde; (u)gerning
(3,17)
- oportet, upers. verbum, 2: det bør
sig, det er nødvendigt (70,4)
- optimus, se bonus.
- optingo, optigi, -, 3: bliver til del
(107,1)
- opto, 1: ønsker (107,1; 107,8)
- Orcus, -i, 2 m.: dødsriget (3,14)
- otium, -i, 2 n.: lediggang (51,13-5)
- par, adj. 3: lig (51,1) (m. dativ)
- pars, partis, 3 f.: del; 'side' (87,4)
- passer, -ris, 3 m.: spurv (2,1; 3,3-4;
3,15-6)
- per, præp. m. akk.: gennem, ad (3,11)
- perdo, perdidi, perditum, 3: mister
(8,2); lader gå til spilde (75,2);
ødelægger (51,16)
- pereo, 4: går til grunde (8,2)
- perfero, pertuli, perlatum, perferre:
udholder (8,11)
- perpetuus, adj. 1-2: evig (5,6)
- peto, petivi, petitum, 3: søger; bejler
til (70,2)
- pipio, 1: pipper (3,10)
- plus, adv.: mere, i højere grad (3,5;
58,3)
- possum, potui, -, posse: kan (2,9; 5,4;
5,12; 87,1; 107,8)
- pte, suffix: egen (sættes på meus,
tuus, suus) (51,10)
- primus, adj. 1-2: først; forest (2,3)
- prius, adv.: tidligere (51,15)
- proprius, adj. 1-2: egen, privat; adv.
proprie: især (107,2)
- puella, -ae, 1 f.: pige (3,7); kæreste
(2,1; 3,3-4; 3,17; 8,4; 8,7; 8,12)
- pulcer, adj. 1-2: smuk (79,1; 79,3);
pulcerrimus (superlativ):
smukkest (86,5)
- quadrivium, -i, 2 n.: vejkryds (58,4)
- quam, konj.: end (58,3; 70,2); 'frem
for' (79,2)
- quam, korrelativt adv.: som (3,7)
- quantum, konj.: se tantum (87,2)
- quantus, rel. pron., adj. 1-2: (så
meget ...) som (3,2; 8,5)
- quantus: se tantus (87,4)
- quare, konj./adv.: derfor (107,3)
- quare, konj./adv.: hvorfor; hvordan
(85,1)
- que, konj.: og (efterhængt: 'x y-que':
x og y) (3,1; 51,14; 107,1; 107,3)
- queo, 4: kan, formår (75,3)
- qui, quae, quod, rel. pron.: som, der,
hvilken (passim); han, hun,
den, det (overgangsrelativ).
- quia, konj.: fordi (92,3)
- quidni, adv.: hvorfor ikke? (79,1)

- quis, quae, quid, interrog. pron.: hvem, hvilken, hvad for ... ? (passim)
- quis, qua, quid, indefinit pron.: nogen (3,12; 82, 2; 82, 4)
- quisquam, quaequam, quicquam, ubestemt pron.: nogen (3,12; 107,1)
- quo, konj.: hvor(hen) (8,4)
- quod, konj.: at (107,4)
- quondam, adv.: engang (8,3)
- quoque, adv.: også (8,9)
- rapidus, adj. 1-2: som river noget væk; hurtig (70,4)
- rectus, adj. 1-2: oprejst, rank (86,2)
- redeo, 4: går tilbage, kommer tilbage (3,12; 5,4)
- refero, rettuli, relatum, referre: bærer, bringer tilbage (107,5)
- reperio, repperi, repertum, 4: finder (79,4; 87,4)
- requiro, requisivi, requisitum, 3: opsøger igen (8,13); spørger (85,1)
- res, rei, 5 f.: sag, ting (107,7)
- restituo, 3: giver tilbage (107,4-5)
- rex, regis, 3 m.: konge (51,15)
- rideo, risi, risum, 2: ler, smiler (51,5)
- rogo, 1: spørger, beder (8,13-14)
- rubeo, 2: er rød (3,18)
- rumor, -ris, 3 m.: rygte; snak (5,2)
- sal, salis, 3 n: salt; vid, 'ånd' (86,4)
- scelestus, adj. 1-2: forbryderisk, slyngel (8,15)
- scio, 4: ved (5,11; 5,13)
- scribo, scripsi, scriptum, 3: skriver (70,4)
- se, refleksivt pers. pron.: sig (58,3; 70,1-2; 75,2; 87,1)
- sector, 1 dep.: forfølger (8,10)
- secundus, adj. 1-2: anden (5,8)
- sed, konj.: men (passim)
- sedeo, sedi, sessum, 2: sidder (51,3)
- semel, adv.: én gang (5,5)
- semper, adv.: altid (92,1)
- senex, senis, 3 m: gammel mand (5,2)
- sensus, -us, 4 m.: sans (høre-, lugte-, smags-, føle-) (51,6)
- sentio, sensi, sensum, 4: føler (85,2)
- sese (= se), refleksivt pron.: sig (3,8)
- seu, konj.: eller hvis (82,4)
- severus, adj. 1-2: alvorlig, seriøs (5,2)
- si, konj.: hvis (passim)
- sic, adv.: således, på den måde (86,2)
- sicut, konj.: sådan som (2,9)
- signum, -i, 2 n.: tegn (92,3)
- simul, konj.: så snart som (egt. fork. for *simulatque*) (51,6)
- singulus, adj. 1-2: enkelt, enkeltvis (86,2)
- sinus, -us, 4 m.: fold; (folden i klædningen hen over brystet ->) bryst (2,2)
- sol, solis, 3 m.: sol (5,4; 8,3; 8,8)
- solaciolum, -i, 2 n.: lille trøst (2,7)
- soleo, solitus sum, 2 halvdep.: plejer (2,4)
- solus, adj. 1-2 (gen. sing.: solius; dat. sing.: soli): alene, kun (3,10)
- sonitus, -us, 4 m.: lyd (51,10)
- specto, 1: betragter (51,4)
- sub, præp. m. akk.: ind under (51,9)
- sum, fui, -, esse: er (passim)
- supero, 1: overgår (51,2)
- supersum, -fui, -, -esse: er tilbage, tilovers (51,7)
- surripi, surripuit, surreptum, 3: snupper nedenunder, stjæler ubemærket (86,6)
- suus, adj, 1-2: sin (passim)
- svavium, -i, 2 n.: kys (79,4)
- taceo, 2: tier (92,1)
- tam, adv.: så (3,15; 86,4; 3,7)
- tamen, adv.: dog, 'bare' (79,3)
- tantum - quantum, adv. - konj.: så meget - som (87,1-2)
- tantus - quantus, adjektivisk pronomenpar efter 1-2. bøjning: så stor - som (87,3-4)
- tantus, dem. pron., adj. 1-2: så stor, så megen (5,13)
- tego, texi, tectum, 3: dækker (51,11)
- tenebrae, -arum, 1 f.: skygge; mørke (3,13)

- tenebrisosus, adj. 1-2: skyggefuld; mørk (3,11)
- teneo, 2: holder (2,2)
- tenuis, -e, adj. 3: tynd; fin; 'umærkelig' (51,9)
- tintino, 1: klinger (51,11)
- torpeo, -, -, 2: er stiv, lam (51,9)
- totidem, ubøjeligt pron.: ligesåmange (92,3)
- totus, adj. 1-2 (gen. sing.: totius; dat. sing.: toti): al, hel (79,2; 86,3; 86,5)
- tres, tria, talord: tre (79,4)
- tristis, -e, adj. 3: sørgmodig; sørgelig (2,10)
- tu, pers. pron.: du (passim)
- tum, adv.: på det tidspunkt, så (2,8)
- tum, konj.: se cum - tum (86,6)
- turgidulus, adj. 1-2: (lidt) ophovnet (3,18)
- tuus, adj. 1-2: din (3,17; 75,1; 79,2); 87,4)
- ullus, adj. 1-2 (gen. sing.: ullius; dat. sing.: ulli): nogen (87,3)
- umquam, adv.: nogensinde (87,3; 92,1; 107,1)
- unde, konj.: hvorfra (3,12)
- unus, adj. 1-2 (gen. sing.: unius; dat. sing.: uni): alene (passim)
- urbs, urbis, 3 f.: (stor) by (51,16)
- usque, adv.: helt igennem, fuldstændig (5,9); sm. m. ad: helt hen til (3,10)
- ut, konjunktion m. konjunktiv: for at (2,8); så at (75,3); (m. indikativ) som (2,7).
- vae, interjektion: ve! (bruges med dativ og (sjældent) akk.) (8,15)
- valeo, 2: er stærk; 'vale' (egt. imperativ): farvel! (8,12)
- vendo, vendidi, venditum, 3: sælger (79,3)
- ventito, 1: kommer (ofte) (8,4)
- ventus, -i, 2 m.: vind (70,4)
- Venus, -neris, 3 f.: Venus, kærlighedsgudinden; (plur.) 'kærlighedsgudinderne', alle de egenskaber, der tilsammen er Venus i ental (3,1; 86,6)
- venustas, -atis, 3 f.: elegance, charme (86,3)
- venustus, adj. 1-2: elegant, charmerende (<- Venus) (3,2)
- verum, konj.: men (92,4)
- verus, adj. 1-2: sand; vere (adv.): sandt, i sandhed, for alvor (8,8; 87,2)
- video, vidi, visum, 2: ser (8,2); (pass.) synes (m. dat.) (8,16; 51,1)
- vita, -ae, 1 f.: liv (8,15; 107,8)
- vivo, vixi, victum, 3: lever (5,1; 8,1; 107,7)
- volo, volui, -, velle: vil; ønsker (8,7; 8,9; 82,1); bene volo: er velvilligt stemt, kan lide (75,3) (m. dat.)
- vos, pers. pron.: I (3,13)

Catuls versemål

Latinske vers er opbygget efter et andet princip end danske. På dansk er rytmien i versene bestemt af, hvor ordenes *tryk* ligger. På latin bestemmes metrikken af en afveksling mellem 'lange' og 'korte' stavelser i ordene - 'lang' som i 'læge', 'kort' som i 'lægge'. Latin havde slet ikke 'tryk' i vores forstand; i stedet 'sang' man ordene: man gik nogle toner op på de stavelser, hvor vi nu lægger et tryk, når vi læser op. Det har altså lydt helt anderledes, når romerne læste deres digte op, end når vi gør det. Traditionelt har man læst romersk poesi op ved at lægge trykket på de 'lange' stavelser i versene. Derved opnår man, at oplæsningen lyder som danske vers (de danske oversættelser fra latin følger netop ofte det princip), men denne metode er helt sikkert forkert. På den anden side er der ikke mange i vore dage, der kan høre den metriske regelmæssighed, hvis man prøver at læse op med forskellige toner og længder i stavelserne - og måske rammer man alligevel ikke romernes metode ret præcist.

Men selv om det er svært eller umuligt at læse 'rigtigt' op, kan man godt se, hvordan versene er bygget op af afvekslende 'korte' og 'lange' stavelser. Catul benytter i sine digte især de fire versemål, der er repræsenteret i dette udvalg, *hendekasyllaber* (af græsk *hendeka*, elleve, og *syllabai*, stavelser), *choliamber* (af græsk: *kholos*, halt, og *iambos*, jambe = 'hinkejamber'), *elegiske distikha* og den *sapfiske strofe* - se eksempler på modstående side.

Facts og fif om romersk metrik

Stavelser kan være *lange* i sig selv - *af 'naturen'*. I ordbogen er stavelser, der er lange af 'natur', udstyret med en '-' over vokalen i stavelsen (f. eks. 'ā' fortæller, at dette 'a' er langt). Hvis ikke en stavelse er *vist* lang, er den kort; men at den er kort kan også vises med tegnet '˘' (f. eks. 'ă').

Desuden kan stavelser være *lange af 'position'*, dvs. at der efter vokalen i stavelsen følger to eller flere konsonanter (evt. i det følgende ord).

Sml. f. eks. 'rēstituis' med 'rēfers' i 107, 5: 're-' er kort af naturen.

Stavelser med *diftonger* (især 'ae', 'oe' og 'au') er lange.

En vokal, der *inde i et ord* står foran en anden vokal, er kort (undtagen 'unīus', 'tofīus', 'solīus' og et par mere).

Når en vokal i slutningen af et ord møder en i begyndelsen af det følgende ord, udtales slutvokalen ikke; man siger, at den 'elideres' (f. eks. 2,3: 'dar(e) appententi'). Der elideres *ikke internt* i ordene.

'h' er altid stumt, så selv om et ord indledes med 'h', forhindrer bogstavet ikke, at en vokal sidst i det foregående ord elideres (f. eks. 3,9: 'mod(o) huc').

'm' til slut i et ord blev udtalt meget svagt, som en næselyd. Hvis et 'm' *slutter* et ord, forhindrer det derfor ikke, at den foregående vokal elideres, hvis der følger en *vokal* først i det næste ord (f. eks. 2,2: 'qu(em) in sinu'), men hvis der følger en *konsonant* først i det næste ord, virker 'm' som en konsonant selv og gør den foregående vokal lang af position (f. eks. 2,3: 'primūm digitūm dare'). *Først* eller *midt i* et ord er 'm' en normal m-lyd.

Notering:

Man noterer en lang stavelse med en '—', en kort med 'ꝑ'. En stavelse, der kan være begge dele, uden at det betyder noget for versets rytme, noteres med 'x' eller $\overline{\cup}$. Man noterer: $\overline{\cup\cup}$, når to korte har samme rytmiske værdi som én lang.

Versemål:

Hendecasyllaber har formen: $\times \times — \cup \cup — \cup — \cup —$

Som regel er de to første lange (kun i 3, 17 og 58, 2 er det ikke tilfældet). Så det normale vers ser således ud (2, 1):

Pāssēr, dēlīcīaē mēaē puēllaē,

Hinkejamber har formen: $\overline{\cup} — \cup — \overline{\cup} — \cup — \cup — \cup$

Altså kan kun den første og den femte stavelse være enten lang eller kort. Versene 8, 12 - 13 viser både den ene og den anden mulighed:

Välē, püellă. Jām Cătullüs ūbdūrat,
nēc tē rēquīrēt nēc rōgābit īnvītam.

Den *sapfiske strofe* består af 3 gange det samme vers og så en afslutning:

Linje 1 - 3 i hver strofe er $— \cup — \cup — \cup \cup — \cup — x$

Linje 4 i hver strofe er $— \cup \cup — \cup$

og det ser i praksis ud som følger (51, 1 og 51, 4):

īllē mī pār ēssē dēō vīdētur,
spēctāt ēt aūdīt

Det *elegiske distikhon* ser således ud. Det består af to afvekslende vers:

Ulige linjer er *daktyliske heksametre*: $\overline{\text{uu}} \text{ } \overline{\text{uu}} \text{ } \overline{\text{uu}} \text{ } \overline{\text{uu}} \text{ } \text{uu} \text{ } \times$

Lige linjer er *daktyliske pentametre*: $\overline{\text{uu}} \text{ } \overline{\text{uu}} \text{ } \text{--uu} \text{ } \text{uu}$

Enheden ('versefoden') — uu hedder en *daktyl*; den kan dog ofte også optræde som — —, idet de to korte erstattes af én lang (en sådan versefod hedder en *spondæ*). Som man ser på oversigten ovenfor, kan de første fire daktyler i *heksametret* optræde som spondæer (det kan også ske i den femte, men det er sjældent); i *pentametret* kan kun de første to daktyler have form af en spondæ.

I praksis ser det f. eks. sådan ud (70, 1 - 2):

Nūllī sē dīcīt mūliēr měā nūběrē māllē
quām mīhī, nōn sī sē Jūppitēr īpsē pětāt.

1

Furius og Aurel, I, som saa gænse
fulgte Catul, hvorhen han maatte drage,
var det til Indiens Kyst, hvor Bølgen høres
buldrende brage,

*Furi et Aureli, comites Catulli,
sive in extremos penetrabit Indos,
litus ut longe resonante Fos,
tunditur uppe.*

2

sive in Hyrcanos Arabasve molles,
seu Sagas sagittiferosve Parthos,
sive quae septemgerminis colla
aequora Nilus,

*eller de milde, venlige Arabes
eller de koggersmykte Parthers Lande,
eller til Nilen, af hvis Munde vælder
farvede Vande*

3

eller han drog ad stejle Alpetoppe
ned, hvor den store Cæsars Minder stiger,
eller til Galliens Rhin og Havets Brag om
Britternes Riger

*sive trans altas gradietur Alpes,
Caesaris visens monumenta magni,
Gallicum Rhenum horribile aequor ulti-
mosque Britannos*

4

Netop som Cæsar befæster
romernes magt ved at erobre
hele Gallien og dermed
bringe romerriget i kontakt
med Vesteuropa og sætte gang

i udviklingen af den fælles europæiske kultur,
netop da kommer en ung mand, Catul, fra Verona
til Rom og forelsker sig håbløst i en af storstadens
skønneste kvinder. Han er ikke så lidt af en digter, Catul,
og besynger hende dybt fascineret, men også spøgefult i digt efter digt
- diskret, under pseudonymet Lesbia, for damen hører til de fornemste slægter!

Men forholdet holder ikke, og digteren får afløb for sin smerte i sine digte.
Catul er en af historiens mest underlige kærlighedsdigtere,
og skønt hans digte er formfuldendt gennemarbejdede,
føler man med ham, mens han kommer tæt på Lesbia -
og siden mister hendes kærlighed igen.

Hvad og hvordan er det at være forelsket?
Catul kendte svaret, kun alt for godt.

*Aldrig Du mer min Kærlighed skal vente:
den har Din Svig brædt ned, som Blomsten fager
brydes, naar Plovjern streffer den i Furen
over en Ager.* qui illius culpa cecidit velut prati
ultini flos, praeterente postquam
respectet, ut ante, amore, tactus aratro est.

6

5